

Verloren zonsondergangen : Hans-Jurgen Syberberg en het linkse denken over rechts in Duitsland.

Citation for published version (APA):

Goossens, G. H. (2004). *Verloren zonsondergangen : Hans-Jurgen Syberberg en het linkse denken over rechts in Duitsland*. [Doctoral Thesis, Maastricht University]. Universiteit Maastricht. <https://doi.org/10.26481/dis.20040101gg>

Document status and date:

Published: 01/01/2004

DOI:

[10.26481/dis.20040101gg](https://doi.org/10.26481/dis.20040101gg)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Stellingen

behorende bij het proefschrift *Verloren Zonsondergangen* van Guido Goossens

1. De zaak Hans Jürgen Syberberg dient te worden beschouwd in het licht van een veel bredere en oudere linkse controverse over rechts: het expressionisme-debat.
2. Veel van datgene, wat doorgaat voor Nieuw Rechts, blijkt bij een nadere beschouwing Oud Links te zijn.
3. Het beeld van Syberberg als een “eeuwige Hitler-Junge” (*Der Spiegel*. 36 (1990)), die een “‘cultuurfilosofie’ van *Mein Kampf*-achtige dimensies” (*de Volkskrant* 07-09-1990) biedt, houdt geen stand. Veeleer geldt voor Syberberg, wat Walter Grasskamp in *Der vergeßliche Engel. Künstlerportäts für Fortgeschrittene* (München, 1987. pp. 7-22) opmerkt over Anselm Kiefer: “Men verwijt hem zijn thema’s, zonder te merken dat daardoor slechts een taboe wordt gecontinueerd, dat Kiefer terecht ter discussie stelt.”
4. De sleutel tot een juist begrip van Syberbergs oeuvre dient te worden gezocht in de 8-mm filmpjes, die hij als scholier van amper 18 heeft gedraaid aan het Brecht-theater in Oost-Berlijn. Tot ver in de jaren '80 zijn Syberbergs intellectuele en artistieke leidfiguren niet Hans Sedlmayr, Martin Heidegger, of de gebroeders Jünger, maar Brecht en de (latere) DDR-dissidenten Hans Mayer en Ernst Bloch.
5. Terecht noemt Walter Laqueur in *Weimar. Die Kultur einer Republik*. (Übersetzt von O. Weith. Frankfurt am Main, Wien, Berlin, 1976, 1977. pp. 85f.) het denken van Ernst Bloch in wezen onmarxistisch.
6. De vanzelfsprekendheid, waarmee vrijwel alle deelnemers aan het Syberberg-debat ervan uitgaan dat Wagner en Brecht een “onmogelijke alliantie” (Kaes, A., *From Hitler to Heimat. The Return of History as Film*. Cambridge / Mass, London, 1989. pp. 44f) vormen, getuigt indirect van een wel erg volgzaam houding jegens Brecht, die dit misverstand zelf in de wereld hielp.
7. Het Duitse onvermogen om te rouwen is een wetenschappelijke fabel, die voor een niet gering deel voortvloeit uit een links onvermogen om differentie te verdragen.
8. Het vervagen van de scheidslijnen tussen *high art* en *low culture* heeft de kunsten over het algemeen geen goed gedaan.
9. Na een jaar vol mediahypes is de komkommertijd telkens weer een ware verademing.
10. Het schrijven van een proefschrift is in financieel opzicht minder lucratief dan een staatsecretariaat van negen uur.
11. We onderschrijven het baanbrekende inzicht van Daniil Charms in *Maratov en Peterson* (Charms, Vvedenski, Kazakov, *Bam en ander proza*. Amsterdam, 1978. p. 15): eenmaal een ballon geworden, raakt de mens al zijn verlangens kwijt.